

ДИДАКТИК О‘YINLAR TA‘LIM BERISH VOSITASI SIFATIDA

Ahmadjonova Ma'muraxon Ne'matovna,

Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi biologiya fani o'qituvchisi,

Abdurahmonova Rohilaxon Solijonovna

Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi kimyo fani o'qituvchisi,

Rahmonova Ziyodaxon Shakirovna

Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi rus tili fani o'qituvchisi,

Saliyeva Maxmudaxon Adxamovna

Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi ingliz tili fani o'qituvchisi,

Yunusova Maloxatxon Ergashevna

Farg'ona shahar kasb-hunar maktabi rus tili fani o'qituvchisi.

Annontatsiya: Maqolada didaktik tushunchalar, ularning asosiy turlari haqida tushunchalar yoritilgan. Bugungi hayotimizda ta'lim-tarbiya jarayonini texnologiyalashtirish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Ta'limning samaradorligini oshirish jamiyatimizning kelajagini belgilashda muhimdir.

Kalit so'zlar: Didaktika, interfaol, intellektual

Didaktik o'yinlarning asosiy turlari intellektual (aqliy), harakatli hamda aralash o'yinlardan iborat. Bu o'yinlar ishtirokchilarda aqliy, jismoniy, axloqiy, psixologik, estetik, badiiy tadbirkorlik, mehnat va boshqa ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Ma'lumki, o'quvchilarning mustaqil keng va puxta bilim olishlarida syujetli, rolli, ijodiy, ishbilarmonlar, konferensiya, o'yin mashqlari kabi didaktik o'yinlar o'zining ta'lim-tarbiya beruvchi, bilimlarni mustahkamlovchi, o'quv materiallarini takrorlovchi, bilimlarni nazorat qiluvchi o'yinlar sifatida ifoda etilishi bilan ahamiyatlidir. O'quvchilarning ijodiy fikrlash, mustaqil bilim egallash ko'nikmalarini rivojlantirishda ularning o'zlarida bor bo'lgan bilim, ko'nikma, malakalarini yangi vaziyatda qo'llash orqali yangi bilimlarni o'zlashtirishida didaktik o'yinlarning o'zni alohida ajralib turadi.

O'quvchilarning ijodiy fikrlash, mustaqil bilim egallash ko'nikmalarini rivojlantirishda ularning o'zlarida bor bo'lgan bilim, ko'nikma, malakalarini yangi vaziyatda qo'llash orqali yangi bilimlarni o'zlashtirishida didaktik o'yinlarning o'zni alohida ajralib turadi. Bundaylarning bir-biridan farqlanishi va o'ziga xos tavsifga ega ekanligiga e'tibor beriladi. Ijodiy o'yinlar-talabalarning ijodiy izlanish, mantiqiy fikr yuritishini rivojlantirish va qo'shimcha bilim olishga bo'lgan ehtiyojini qondirishga qaratilgan o'yinlardir. Bu o'yinlar ta'sirida o'quvchi ijodiy izlanib, yangiliklarni kashf etadi va uni hayotida qo'llaydi. Shuni

alohida ta'kidlash joizki, o'quvchilarning mashg'ulot jarayonida mustaqil ish, dars jarayonida mustaqil o'qish va o'rganish, yangi materialni tushuntirish va mustahkamlash, turli ijtimoiy foydali faoliyatlar, topshiriq va mashqlarni bajarish, fan bo'yicha o'tilgan materiallarni takrorlash, test-sinov topshiriqlarini bajarish muhim. Shuningdek, savol-javob, bahs-munozara yuritish, sayr-sayohatlar uyushtirish, shaxsiy taassurotlarini himoya qilish, mustaqil o'qishning sahna va kino ko'rinishini tashkil etish, kitob bilan mustaqil ishlash, soha bo'yicha amaliy ishlarni mustaqil bajarish, dastur yo'nalishida badiiy adabiyotlarni tahlil etish asosida mustaqil ishlashning ahamiyati kattadir. Bu ishlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish har qanday soha faoliyatida ijobiy o'zgarishlarni sodir etadi.

Eng muhimi o'quvchilarning mustaqil ishlarini tashkil etishda texnologik yondoshuv o'quv jarayonini yanada faollashtiradi, o'quv materiallarining o'zlashtirishida yuqori darajaga erishiladi.

Ishchanlik o'yin darsi – dars mavzusi bo'yicha masalalarni hal etish jarayonida o'quvchilarning faol ishtirok etishini ta'minlash orqali yangi bilimlarni o'zlashtirish mashqi.

Ro'lli o'yin darsi – dars mavzusi bo'yicha masalalarni o'rganishda o'quvchilarga oldindan ma'lum rollarni taqsimlash va dars jarayonida shu rolni bajarishlarini tashkil etish asosida bilimlarni mustahkamlash darsi.

Teatrlashtirilgan dars–dars mavzusi bilan bog'liq sahna ko'rinishlari tashkil etish orqali dars mavzusi bo'yicha chuqur, aniq ma'lumotlar berish darsi.

Kompyuter darsi– tegishli o'quv fani bo'yicha darsavzusiga doir kompyuter materiallari(multimediya,virtual o'quv kursi va shu kabilar)asosida o'tiladigan dars.

Kimoshdi savdosi darsi–o'quv fani ayrim bo'limi bo'yicha bilimlarni har bir o'quvchi qanchalik ko'p bilishini namoyish etish darsi.

Yarmarka darsi–dars mavzusini bo'laklar bo'yicha oldindan o'zlashtirish o'quvchilarning o'zaro muloqat asosida sinfga qiziqarli tushuntirish orqali o'tiladigan dars.

O' yin darsi – dars mavzusiga mos o'yin orqali o'quvchilarning o'zlashtirishlarini tashkil etish darsi.

Sud darsi–o'quvchilar bilan dars mavzusiga mos “sud” jarayonini tashkil etish orqali yangi mavzuni tashkillashtirish darsi.

Konsert darsi – dars mavzusini sahnalashtirgan holdagi konsert shaklida ifodalash mashqlari bo'lib, o'quvchilarni faollashtirish va bilimini mustahkamlash imkoniyatini beradi.

Tergovchi bilimdonlar olib boradigan darsi – dars mavzusini oldindan puxta o'rgangan o'quvchilar yordamida qiziqarli savol – javoblar, tahlillar asosida isbotlab,tushuntirish mashqlari bo'lib,bunda o'quvchilar dars mavzusini

o'zlashtirib eslab qolishlari uchun qulaylik yaratadilar.

Integral (integratsiyalangan) dars – bir nechta fanlarga doir integratsiyalash uchun qulay bo'lgan mavzular bo'yicha tashkil qilingan dars bo'lib, o'quvchilarning turli fanlarga qiziqishlarini orttirib ta'lim jarayonidagi faolliklarini taminlaydi.

Bunday darslar o'quvchilarga fanlar aro bog'liqlikni o'rgatish orqali ularda odam tuzilishining ilmiy asoslarini to'liq idrok etish, ilmiy dunyoqarashini shakllantirish ijodiy tafakkurlarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

I. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

1. Mirziyoyev Sh. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. T.: 2017-yil.
2. Mirziyoyev Sh. “Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida”gi Qarori. T.:2017-yil.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008. – 171b.
4. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. – T.: O'zbekiston, 2009. –41

II. Normativ huquqiy hujjatlar

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni// “Barkamol avlod–O'zbekiston taraqqiyotining poydevori” kitobida.–T.:Sharq, 1997. – B.20-29.

III. Maxsus adabiyotlar:

5. Azizxo'jayeva N.N. O'qituvchi tayyorlashning pedagogik texnologiyasi. – T.: TDPU, 2000. – 52b.
6. Golish L.V., Fayzullayeva D.M. Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish. – T.: TDIU, 2010. – 149b.
7. Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari (Xalq ta'limi xodimlari uchun qo'll.). – T.: O'qituvchi, 2004. – 101b.
8. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiya: nazariyava amaliyot. – T.: Fan, 2005. – 205b.